

Babylonská veža (Gn 11,1-9)

Na konci univerzalisticky orientovanej perikopy Gn 1-11 je príbeh o Babylonskej veži (Gn 11). Jeho univerzálna perspektíva podobne ako v Gn 6-9 *nevidí konkrétne a jasne v čom spočíva zlo*.

Doslovný preklad textu a jeho prepis (zvýraznenie rétorických prvkov)

<p>¹ Vtedy bol na celej zemi jeden JAZYK a jednaké slová.</p> <p>² Keď sa pohli z východu, našli v krajine Senaár rovinu a usadili sa <u>tam</u>. (porov. 11,31)</p> <p>³ Tu si povedali jeden druhému:</p> <p>(1. reč) „POĎME„ narobme tehál a vypálme ich v ohni!“ (3 výzvy/slovesá)</p> <p>Tehly im slúžili namiesto kameňa a asfalt namiesto malty.</p> <p>⁴ Potom povedali:</p> <p>(2. reč) „POĎME„ postavme si mesto a vežu, ktorej vrchol bude siahať do neba, spravme si tak MENO, aby sme neboli ROZTRATENÍ PO CELEJ ZEMI!“ (3 slovesá)</p>
<p>⁵ Tu zostúpil PÁN, aby videl mesto a vežu, ktoré stavali ľudia ⁶ a povedal:</p> <p>(3. Božia reč) „Hľa, sú jedným národom, všetci majú jeden JAZYK; toto je začiatok ich činov a teraz neustúpia od ničoho, čo si zaumienili urobiť.“</p> <p>⁷ POĎME, zostúpme a pomäťme <u>tam</u> ich JAZYK, (3 výzvy/slovesá) aby nik nerozumel JAZYKU druhého!“</p> <p>⁸ A PÁN ich <u>odtiaľ</u> ROZTRATIL PO CELEJ ZEMI a mesto prestali stavať.</p> <p>⁹ Preto sa mu dalo MENO Bábel, lebo <u>tam</u> PÁN pomiatol JAZYK celej zeme a <u>odtiaľ</u> ich PÁN ROZTRATIL PO CELEJ ZEMI .</p>

Popis a štruktúra textu

Text sa tematicky delí na dve časti: vv. 1-4 *koná človek*, vv.5-9 *koná Pán*. Zhodné **okrajové pojmy** celého príbehu, lebo sú na začiatku a konci príbehu sú: „na celej zemi **jeden jazyk**“ (v.1) a „pomiatol **jazyk celej zeme**“ (v.9), **Koncové pojmy** prvej a druhej časti, pretože sú ku koncu príbehu: neboli **ROZTRATENÍ PO CELEJ ZEMI**!“ (v.4), a dvojité **Pán ich ROZTRATIL PO CELEJ ZEMI (vv.8.9)**; *koncovými pojmi* sú **meno** (vo v. 4 a vo v. 9). **Začiatkové pojmy** prvej a druhej časti sú aj **jeden, jednaké** (v.1) a dva razy číslovka **jeden** (v.5). Tieto pojmy nás upozorňujú na prvotnú príčinu ich nedobrého plánu: je to jeden jazyk, ktorý ich vedie k postaveniu spoločenstva na miesto Boha.

- Vo v. 8 pridáva Samaritánsky Pnt a LXX člen („to mesto“) „a **vežu**“. Harmonizuje podľa predchádzajúcich veršov 4.5 a dopĺňa tak zámer aktivity ľudí.
- V texte zaznejú celkovo **tri** výzvy, vždy s **troma** slovesami v imperatíve (hebr. *kohortatív*).
- Posledná priama (tretia) reč je Božou rečou, vypovedaná v pluráli a kontrastne zodpovedá prvotnému rozhodnutiu v prospech človeka, keď sa Boh rozhodol urobiť človeka v Gn 1,26 (עֲשֵׂנוּ *urobme*).
- V texte je prvoradá dôraz položený nie na vežu a mesto, ale príčinou scestného konania človeka je tu **jazyk** (dosl. *pera* שָׂפָה). Celkovo v perikope zaznie toto slovo **jazyk** 5 krát. V Božej reakcii sa tento pojem spomína až 4 krát. V druhej časti úryvku sa spomína 4 krát Pán, je postavený do protikladu voči jazyku.

- Meno mesta je postavené v hebrejčine nie na pôvodnom význame *bab-ilim*, ale na dvojitej slovnej hračke (*šemah - šam / v prekl. jej meno - tam*);

Druhou slovnou hračkou sú slová *bábel-balal / Babylon-pomiatol*), ktorá pridáva na irónii textu:

Hebrejský text poznačuje paronomázia a znie: **שָׁמָּה בָּבֶל כִּי-שָׁם בָּלַל** (*šemāh bavel, kī šam bālal*) dosl., „*jej meno Babel, lebo tam pomiatol*“ (pods. meno *mesto* je v hebr. ženského rodu).

Ukážeme si, že podľa odlišných kritérií môže byť rozdelený do odlišných štruktúr.

Celá narácia môže byť prezentovaná v **paralelných paneloch** vďaka opakovaniu kľúčových slov:

v.1 jeden jazyk rovnaké slová	v.6 jeden národ spoločný jazyk
v.2 tam	v.7 tam
v.3 jeden druhému	v.7 jeden druhého
v.4 postavme	v.8 prestali stavať
v.4 urobme si meno	v.9 jej meno
v.4 aby sme neboli rozptýlení po povrchu celej zeme	v.9 rozptýlil ich odtiaľ po celom zemskom povrchu.

Táto paralelná štruktúra poukazuje na súbežnosť ľudskej a Božej aktivity.

Príbeh je možné zachytiť i v **koncentrickej zostave** ako rozšírený chiazmus. Toto koncentrické usporiadanie zasa zvýrazní obrat v príbehu: *čo ľudstvo navrhlo, Boh zavrhol*.

- A na celej zemi bol jeden jazyk (v.1)
- B tam (v.2)
- C jeden druhému (v.3)
- D podme, narobme si tehly (v.3)
- E postavme si (v.4)
- F mesto a vežu (v.4)
- G PÁN zostúpil (v. 5)
- F¹ mesto a vežu (v.5)
- E¹ ľudskí synovia postavili (v.5)
- D¹ podme...zmäťme tam ich jazyk (v.7)
- C¹ jazyk jeden druhého (v.7)
- B¹ odtiaľ (v 8)
- A¹ jazyk celej zeme (v. 9)

Takéto simultánne komponovanie, paralelné, resp. koncentrické je výnimočné. Iný výborný príklad na to je Gn 17. Treba si všimnúť, že v. 5 stojí mimo paralelnej zostavy a tvorí obrat koncentrickej štruktúry. Tento verš je akoby závesný čap dverí alebo krížový bod príbehu. Jednak hľadá na to, čo sa stalo ako i na to, čo sa stane.

Scény 1–2: ľudské činy

Scéna 3: prehliadka mesta a veže, ktoré stavalo ľudstvo

Scény 4–5: Božie činy

Komentár

11,1 Na celej zemi bol jeden jazyk a rovnaké slová. Úvodná veta pootvára scénu pre naráciu. **Celá zem** tu, podobne ako v 9,19, označuje všetkých obyvateľov zeme. Jeden jazyk je dosl. chápaný ako *jedna pera* (**אֶחָד שָׂפָה אחָד** *safá echat*). Plurál číslovky **אֶחָד** *echad-jeden* (vo výraze **דְּבָרִים אֶחָדִים** *devarim achadim-rovnaké slová*) sa vyskytuje v Písme iba štyrikrát: Gn 27,44; 29,20; v Dan 11,20 znamená málo (dní); v Ez 37,17 značí jeden. Tento posledný význam plurálu sa vzťahuje na jednu reč, ktorá je v paralele s jedným jazykom.

11,2 Keď sa pohli od východu. Cesta a putovanie je často spomínané v súvislosti s patriarchami a exodom (porov. 12,9; 33,17; Ex 12,37; 14,19). **Od východu** je v zhode s 13,11 a naznačuje najskôr smer: *na východ* resp. *východne*. Ak predpokladáme, že ľudstvo sa presúva od Araratu do Mezopotámie (porov. 8,4), tak v tom prípade *južne* by bolo geograficky presnejšie. Inde v Knihe Genezis sa výraz **מִקְדֵּם** *miqqedem* používa v zmysle príslovky *východne* (2,8; 12,8; por. Iz 9,11). Tu aj v 2,8 sa ľudia pohybujú východne od Kanaánu. V odchode na východ od Edenu spočíval súd nad Adamom, Evou a Kainom (3,24; 4,16); teda zmienka o podobnom putovaní tu môže narážať na skoršie odsúdenie ľudí. Sloveso **našli** pravdepodobne vyjadruje úľavu v putovaní, že sa mohli konečne usadiť (porov. 26,17; Sdc 17,8-9). **Rovina** **בְּקֵעָה** (*biqá*) je bežne široké rovné údolie ako údolie Jordánu blízko Jericha (Dt 34,3) alebo Ezdrelonská rovina blízko Megidda (2Krn 35,22); tu sa však termín vzťahuje na omnoho širšiu a rovnú pláň Mezopotámie. O Šinári pozri komentár k 10,10. **Usadili sa tam:** ako v prípade Teracha (11,31), usadenie sa je predohrou veľkého otrasu.

11,3 A povedali si jeden druhému: „Pod’me, narobme si tehly a vypáľme si ich ohňom!“

Reč: **הָבָה נִלְבְּנָה לְבִנְיָם וְנִשְׂרָפָה לְשָׂרָפָה** Spoznáваме plán zoskupených ľudí. Slová staviteľov majú nádych irónie vzhľadom na celkový neúspech ich projektu. Hebrejské slová *narobiť tehly, namiesto kameňa* a *postaviť si* obsahujú hlásky *n, b, l* ktoré utvárajú sloveso *zmätme* (v.7) a *Bábel* (v.9) a evokujú slovo „hlúposť“ (*nevalá*). Zvlášť vyjadrený plán stvby: *urobme si meno, aby sme neboli rozptýlení po povrchu celej zeme* je presne to, čo sa nedosiahne. Nakoniec ich totiž Pán rozohnal (vv. 8.9) a meno miesta stavby pripomína ich neúspech.

Narobme si tehly. Inde je táto veta použitá iba pri opise Židov vyrábajúcich tehly v Egypte (Ex 5,7), je bežné tiež v akkadčine. *Enuma Eliš* hovorí o ročnej výrobe tehál na stavbu chrámu Esagila. **Tehla im totiž bola namiesto kameňa a asfalt im bol namiesto malty.** Táto krátka informácia uvádza pohľad rozprávača a prístup izraelitov k stavebnému materiálu. Je to presné porovnanie izraelského stavebného postupu s mezopotámskym. Izraeliti používali **kameň** a **maltu** **חֹמֶר** (*chomer*); tento pojem označuje aj hlinu hrnčiara (Jób 4,19; 13,12). V príbehu sa používajú tehly, bežne sušené na slnku (no tu sú vypálené v ohni) a smola. Je to viac ako len technická zmienka o rozdieloch starovekých stavebných postupoch. Je v tom tiež podcenenie babylonských materiálov (my používame kameň, oni iba tehly!). Celý komentár tvorí v hebrejčine priliehavý chiazmus: *im tehly//smola im* s dômyselnou slovnou hrou: *levená/leaven/ /hachemar/lachomer* (*tehly miesto kameňa//smola miesto malty*). Aj tu ako inde sa využívajú najmä hlásky *n, v, l*.

11,4 Pod’me, postavme si mesto a vežu, ktorej vrchol bude siahať do neba,

הָבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֵאשׁוּ בְּשָׂמַיִם Pozornosť sa teraz zameriava na rozhodnutie ľudu. Plán spočíva v stavbe mesta s vežou a v utvorení mena. Tento projekt je snahou ľudskej rasy v priestore (usadiť sa na tom istom mieste) a v čase (natrvalo si utvoriť si meno). Vrchol veže má siahať do neba, pričom tento opis môže byť superlatívom pre vysočiznú vežu. Hlavný chrám v Babylone sa volal *Esagila* t. j. *dom so zdvihnutou hlavou*. Z čisto ľudského pohľadu, sa stavba veže do neba zdá byť rúhaním. Príbeh odsudzuje snahu a želanie zhromaždiť národy na jednom mieste, čo môže byť v kontexte Gn 1–11 odmietnutím Božieho prikázania: *naplňte zem* (1,28; 9,1); usadenie tu ide proti Božiemu plánu. Projekt ľudí chce potlačiť kontraproduktívne segregujúce rozdiely a ponúknuť život v monolitickej a nerozdelenej spoločnosti.

Príbeh tak odmieta prvotný „imperializmus na všetkých úrovniach“ podriaďujúci rôznosť národov pod jedno impérium politickej (*mesto* gr. *polis*) a náboženskej povahy (*veža do neba* poukazuje na Boží priestor por. aj Iz 14,13-14; Ez 28,2). Nebesá sú domovom Boha a nie je vylúčené, že tento „staroveký mrakodrap“ mohol byť kolektívnym ľudským úsilím dosiahnuť Boha a stať sa ako on (porov. 3,5; 6,1-4).

Ak prvotná vina prvých ľudí spočívala v postavení svojho *ja* namiesto Boha, tak tu by prvotná vina komunity spoločenstva znamenala dosadenie svojho *my* namiesto Boha. Niektorí autori v príbehu nevidia idolatrckú vôľu sebatvrdenia a pýchy, ktoré umožňuje práve jeden jazyk. Tým by z príbehu plynulo poučenie, že akákoľvek vysoko organizovaná civilizácia bez väzby Boha ľudí nezjednocuje a vnútorne nepribližuje, ale vzdďľuje, takže si viac nerozumejú a hrozí im zánik. Takej spoločnosti hrozí logicky vždy zánik, o čom sa Izrael v exile mohol presvedčiť.

Ak by aj príbeh nutne nepoukazoval na pokus dosiahnuť Božiu moc, faktom v ňom zostáva plán, že národy chcú túto stavbu ako trvalé kritérium jednoty pre všetkých. Každý má mať príbytok v stabilnom meste, s vedomím, že existuje väzba medzi trónom (kráľovská moc reprezentovaná palácom) a oltárom (náboženská moc sprítomnená zikkuratom). Stavba má splniť zámer spočívajúci v snahe **urobiť si meno**, a vyhnúť sa rozptýleniu. Ambícia ľudu urobiť si meno (porov. Kaz 1,11; Sir 40,19) teda presláviť sa a získať trvalú pamiatku figuruje v Písme ako bezbožnosť. Boh prisľúbil veľké meno napr. Abramovi (12,2), Dávidovi (2Sam 7,9, čo sa splnilo v 2Sam 8,13) a dal ho Ježišovi (Flp 2,9-11). Inde v Písme sám Boh si preslávi svoje meno (Iz 63,12.14; Jer 32,20; Neh 9,10). Ľudstvo sa tu pokúša siahnuť na Božie práva, majú strach žiť rozptýlení, nechcú zakúšať rozdiely a tak nemá dôveru v Boha a jeho plán. Dôsledkom stavby a mena má byť usadenie ľudu a zabránenie jeho rozptýlu. V kontexte drámy to príbehu dodáva iróniu, že ak sa dačomu človek snaží svojvoľne zabrániť, nebeským rozhodnutím to nakoniec zakúsi (vv. 8.9).

11,5 PÁN zostúpil, aby videl mesto a vežu, ktorú ľudskí synovia postavili. Štruktúrne a tematicky tento verš označený ako tretia scéna predstavuje obrat v príbehu (pozri kompozíciu). S veľkou iróniou sa dívame na vežu Božími očami. Túto vežu, ktorou chcel človek dosiahnuť nebo, Boh sotva vidí! Z výšky neba je bezvýznamná, takže Pán musí zostúpiť, aby ju uvidel. *On tróni nad okruhom zeme, jej obyvatelia sú ako kobyľky...* (Iz 40,22). Boží zostúpenie na zem, aby uvidel vežu nie je len autorovým antropomorfickým pohľadom na Boha. Je to výborný dramatický spôsob na vyjadrenie úbohosti ľudských najväčších ambícií v kontraste s Božou všemohúcnosťou. Boh nezostúpi, aby potvrdil konanie ľudí a zaraz trestal, ale aby nastolil svoj pôvodný plán, v ktorom si praje spolužitie rozdielov

11,6-7 Tieto dva verše tvoria 4. scénu príbehu (pozri štruktúru v kompozícii). Pánove slová sú akoby ozvenou ľudských slov vo vv. 3-4. Ľudia si povedali: *Pod'me, narobme tehly (nilbená);* Boh povie: *Pod'me,... zmät'me (navelá).* Človek sa pokúša stavať vežu s vrcholom v nebesiach (*šamájim*), aby si urobili meno (*šem*). Boh tam (*šam*) zostúpi, aby zmiatol ich jazyky (*sefatam*). Ľudia sa boja byť *rozptýlení po povrchu celej zeme* (v. 4), zatiaľ čo Pán sa sústreďuje na to, že *čo si zaumienia urobiť, nebude pre nich nemožné* (v. 6).

11,6 Štruktúra, porov. úvodné **keďže** הֵן (*hen*) a **teraz** וְעַתָּה (*veattá*), a výpoveď celého verša sa veľmi podobá na 3,22: *človek sa stal teda ako jeden z nás, pozná dobro a zlo. Len aby teraz nenačiahol svoju ruku ... žil by naveky.* **Keďže sú jedným národom...** Pojem **národ**, **ľud** אִם (*am*) označuje ľudí ako potomstvo spoločného predka, zatiaľ čo **národ** גּוֹי (*goj*) je skôr politická entita so spoločnými inštitúciami, krajinou a bežne ich spája jazyk (*TDOT* 2:426-27). Označenie ľudu v príbehu pojmom אִם podčiarkuje odkaz predchádzajúcich kapitol, že celé ľudstvo je potomstvom od Noema a Adama. Konštatovanie, že **všetci majú spoločný jazyk** predsúva naráciu pred Gn 10, kde povstali rozličné národy, každý s ich vlastným jazykom (10,5.20.31); túto situáciu už vopred oznámil narátor v 11,1.

Toto je začiatok ich konania. Ako jedenie zo stromu poznania mohlo byť predvojom jedenia zo stromu života, tak stavba veže, ako zlý počin, mohla byť predzvesťou iných prečinov proti Božím právam: **nič čo si zaumienia urobiť, nebude pre nich nemožné.** Boh aj tu, ako v 3,22, zistil, že ľudské túžby môžu zaviesť ľudstvo veľmi ďaleko až k nemožnému. Nifal slovesa **zadržat'**, **ohradiť** בָּצַר (*bacar*) je použité už iba raz v Jób 42,2: *nijaký tvoj zámer nemožno prekaziť*, opäť vo väzbe s kmeňom **zamýšľať**, **snovať** זָמַן (*zamam*). Paralela potvrdzuje, že iba Boh môže plánovať bez obmedzenia. Toto sloveso sa vzťahuje na Boha (Jer 4,28; 51,12) alebo na zločinné ľudské zábery (Dt 19,19; Ž 31,14; 37,12).

11,7 Pod'me teda, zostúpme a zmät'me... O použití plurálu pozri komentár k 1,26 a k 3,22. Pre Pána by tu bolo veľmi vhodné pozvať anjelov napomôcť zmäteniu národov, pretože ich pomoci boli zverené všetkým národom, medzi ktorými je Izrael Pánovým zvláštnym vlastníctvom (Dt 32,8-9 v LXX a v kumránskych textoch Boh vymedzil hranice národov podľa počtu anjelov). Imperatív **zostúpme** určitým spôsobom v kontraste so zostupom vo v. 5. Podobný prípad pre Boha v úlohe sudcu nastáva v 18,21: *musím zostúpiť a vidieť, či konali skazu podľa kriku...* V oboch úryvkoch Pán vie, čo nastane. Zostup do Babylonu a Sodomy je predzvesťou súdu, ktorý pripomenie týmto ľuďom, že je nemožné bývať na jednom mieste a budovať „impérium“, pretože skôr či neskôr padne. Tým je snaha človeka neprijímať svoje časovo-priestorové a jazykovo-kultúrne obmedzenia určená na zánik.

11,8 Scéna 5 opisuje zánik ľudských plánov (pozri štruktúru v kompozícii). Čoho sa najviac obávali – rozptýlenia vo v. 4 – to sa im prihodí a ich stavba je pozastavená. Vyhnatie z jedného

plánovaného kraja pripomína záver pádu ľudí v raji a záver Kainovho príbehu (3,24; 4,16). **Mesto prestali stavať**... veža sa tu zámerne nespomína, pretože pozornosť príbehu sa v závere sústreďuje na meno mesta.

11,9 Záver ukazuje, že rozdielnosť v jazykoch je pre ľudstvo bohatstvom. Meno Babel sa utvorí zo slova **pomiatol** (hebr. *balal*) Celá narácia smerovala k tomuto bodu: **dalo sa mu preto meno Babel** (záverečné *preto* pozri v 2,24; 4,15). Hoci sa táto etiologická formula len voľne dodáva k predchádzajúcej narácii, opakovaná fonetická alúzia na Babylon v predošlých veršoch tento pohľad odmieta. Celý príbeh je vystavaný na vysvetlení slova Babel a dokladá, že takéto označenie je dôsledkom súdu. Babylončania chápu Babel ako *bránu boha*. Židia sa majú nazdávať, že meno značí **pomiatol** (*balal*) Tu ako aj inde v Písme, je ponúknutá ľudová etymológia. Interpretácia mena sa zakladá na podobne znejúcich slovách. Nie je vedecky presným výkladom slova, porov. Mojžiš (Ex 2,10), Samuel (1Sam 1,20). To isté môže byť napokon pravda aj o babylonskej etymológii Babelu ako *bráne boha*. Sloveso **pomiatol** בָּלַל (*balal*) sa vyskytuje s týmto významom iba tu a vo v.7, v obetných zákonoch označuje primiešanie oleja do múky (Lv 2,4; 7,12).

Babel je mesto Babylon v dnešnom Iraku. Prvé zmienky pochádzajú z 24. stor. pred Kr. Etymológia názvu tohto mesta prešla viacerými štádiami. Nedávno analyzované klinopisné texty z dynastie Ur III ukázali, že v 3. tis. pred Kr. existoval termín TIR Ba-bil-la alebo písaný s logogramom GIŠ.TIR Ba-bil-la, čo v preklade znamená "les Babylonu". Z tohto vyplýva, že v ranom štádiu existoval geografický termín označujúci les v okolí mesta Lagaš, ktorý sa nazýval *Babilla*. Podľa Gelba tento geografický termín prešiel procesom ľudovej etymológie a bol vokalizovaný v akk. *Bāb-ilim* alebo v sum. KÁ.DINGIR.RA, čo v preklade znamená *brána bohov*. Táto ľudová etymológia bola známa v čase, keď biblickí autori písali a redigovali príbeh o Babylonskej veži a teda mohli reagovať proti názvu mesta, ktoré chce byť považované za vstupnú bránu bohov.

Narácia sa zakončuje dvojitým spomenutím zeme v spojení **jazyk celej zeme ... po celom zemskom povrchu**, čo tvorí literárnu inklúziu a zjavný kontrast k úvodu: *na celej zemi bol jeden jazyk*. Babylonská veža bola mienená ako pomník ľudského úsilia: miesto toho sa stane pamätníkom Božieho súdu nad ľudskou pýchou a hlúposťou. Podobne rôznorodosť jazykov a rozptýlenie národov na zemi poukazuje na nezmyselnosť postoja človeka voči svojmu Stvoriteľovi. Táto rôznosť jazykov je šifrou ostatných rozdielov a tiež znakom plodnosti ľudského rodu, pretože umožňuje dialóg medzi osobami, ktoré majú rôznu povahu a jednako ich spája vo svojom pôvode, lebo ich utvoril v Adamovi jeden Pán z prachu zeme. Príbeh naznačuje prozreteľnosť zásah Boha, nie trest a už vonkoncom nie kliatba. Zásahom sa obhajuje a zachraňuje pluralitu jazykov a kultúr (Gn 10). Tak aj malý izraelský národ, pod nadvládou Egypta od svojho zrodu a neskôr v područí mezopotámskych impérií (Asýria, Babylon, Perzia) môže nájsť svoje miesto, a byť rešpektovaný. V Abrahámovi sa stane *požehnaním pre všetky rody zeme* (12,3), nie nejakou nanútenou solidaritou, ale solidaritou darovanou od Boha a prijatou inými.

V širšom kontexte Gn 1-11 existuje štruktúrally vzťah medzi týmto a Kainovým príbehom:

Túlavý Kain postavil (sloveso בָּנָה) *mesto* a dal mu *meno* po synovi Henocha (Gn 4,17); podobne obyvatelia Babylonu chcú postaviť (בָּנָה) *mesto* Babel, aby sa vyhli **rozptýleniu** (nechcú sa *túlať* po zemi) a tým si chcú urobiť *meno* (Gn 11,4). Ak **prvotná vina** (dedičný hriech) **jednotlivca** je postaviť svoje *ja* na miesto Boha (Gn 3), o ktorom má falošnú predstavu, tak **prvotná vina komunity** spoločenstva je dosadiť *my* namiesto Boha. Na starej tradícii o babylonskej veži sa potvrdzuje v Biblii skutočnosť, že akokoľvek vysoko organizovaná civilizácia ak nemá väzbu na Boha, tak ľudí nezjednocuje a vnútorne nepribližuje, ale vzdďaľuje, takže si viac neporozumejú a hrozí im zánik. Každéj spoločnosti akokoľvek vyspelej bez väzby na pravého Boha hrozí zánik, Izrael sa o tom v exile presvedčil.

11.3 Aktualizácia

Pri nej sa *stále platné prvky biblického príbehu z minulosti objavujú aj v dnešnej dobe*: preto človek a celá spoločnosť má možnosť inšpirovať sa na tomto príbehu.

A) Žijeme v časoch **globalizácie**. Jeden národ a globálnu svetovú spoločnosť umožňuje dnes vytvárať jeden *jazyk*, prispieva k tomu i „svetová široká sieť“ (*world wide web - www*) internetu. Globalizácia je sama o sebe morálne *neutrálna* a keď je správne používaná, je i morálne *pozitívna*. Dá sa často zneužiť, ako všetko v rukách človeka.

B) Dnes sa tvoria spoločnosti a nadnárodné spoločenstvá opovrhujúce Bohom, kde človek a organizované skupiny popierajú existenciu Boha (napr. nedávno vydaná Ústava európskej únie

zámerne obchádza zmienku o Bohu) a sami si „stavajú vežu“, ktorou sa chcú dotknúť neba (t.j. sféry Boha) tak, že popierajú doteraz uznávané Božie princípy a normy, ktoré Boh vpísal do stvorenia a dal ich človeku pre dobro jednotlivca i spoločnosti. Klonovanie, nemorálne genetické manipulácie, umelé potraty, nové zväzky ľudí toho istého pohlavia, eutanázia - to sú nové negatívne modely správania, výlučne postavené proti človeku a preto morálne podstatne *negatívne*.

Kde prvky takýchto postupov jasne stanovíme (t.j. *minulosť biblického príbehu sa pokúšame čítať z prítomnej pozície teda sprítomňujeme minulosť*), dopracujeme sa k „novým veciam“, ktoré sú na prekvapenie *starými* vecami, pretože sú stále platné. Na základe tohto aktualizáčného postupu príbehu môžeme predpovedať, že postup spoločnosti konajúcej podobným spôsobom ako **jeden národ** v Seneári/Šinári je už vopred odsúdený na zánik. Totižto *metahistorická* výpoveď biblického príbehu o meste a veži prestupujúca dejiny, keďže je trvalo platná, sa realizuje vždy, keď si človek neuvedomuje omyly svojho chybného postupu v čase.¹

Čo zničil Boh? Zničil prvotnú príčinu – spoločný jazyk, ktorý nie je zlý, naopak je darom pre človeka, ale bol zneužitý, práve ním si presadila skupina negatívne ciele, a jazyk to sprostredkoval a stal sa zjednocujúcim faktorom. Na konci ľudskej snahy v príbehu mal stáť produkt vystavaný z tehál, za ktorým stojí „slovo“ dohody. Na základe tohto pochopeného slova sa môže konať. Dnes je treba diskutovať o týchto tendenciách a upraviť pohľady prílišných optimistov, ktorí nechcú vidieť chybné tendencie a kroky pri globalizácii. Jasne treba upozorniť na to, čo je chybné a nebezpečne odchyľujúce sa od skutočnosti a podstaty vecí.

¹ Príbeh nesie v sebe časový aspekt („časovosť“) práve cez *dvojitú akoby opakovanú výzvu*, keď si ľudia dvakrát navzájom hovoria „poďme“, t.j. dvakrát sa vydajú „na cestu“, teda konajú postupne v čase, realizujú politický plán (vystaviť mesto – polis) a náboženské ambície človeka zasa vyjadruje veža do neba. V texte je mimochodom silná dávka *ironie*, keď Boh podobne povie ako ľudia „poďme“ aby zostúpil a videl, čo to človek tvorí.